

Poznań, 23.05.2022

Prof. Andrzej P. Florkowski
Wydział Fotografii
Katedra Fotografii
Uniwersytet Artystyczny
im. M. Abakanowicz
w Poznaniu

**Ocena rozprawy doktorskiej
Pani mgr Doroty Stolarskiej-Kultys
sporządzona w związku z przewodem doktorskim
wszczętym w dziedzinie sztuk plastycznych
w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne,
uchwałą nr 26/2019 Rady Wydziału Sztuk Wizualnych
Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi
z dnia 11 marca 2019 r. procedowanym przez
Akademię Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego
w Łodzi**

Podstawa prawna: *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2018 poz. 216 zgodnie z § 6 pkt 3 i pkt 4)*

Temat rozprawy: Zrost. Instalacja multimedialna podejmująca zagadnienia uobecniania przeszłości

Promotor rozprawy: prof. dr hab. Marek Domański

Promotor pomocniczy: dr hab. Artur Chrzanowski, prof. uczelni

Pani mgr Dorota Stolarska-Kultys w 2010 roku obroniła pracę magisterską w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego poświęconej kulturze towarzyskiej

międzywojennej Warszawy (ocena bardzo dobra). W latach 2012-15 rozwijała swoje zainteresowania fotograficzne w Warszawskiej Szkole Fotografii i Grafiki Projektowej Mariana Schmidta, po ukończeniu której rozpoczęła studia II stopnia na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu. Dyplom z fotografii obroniła na ocenę bardzo dobrą, a pracę pisemną *Na styku emocji i formy. Realizm traumatyczny w pracach Indré Šerpytyté* napisała pod kierunkiem dr Adama Mazura (2017). Jeden z Jej rozdziałów pracy teoretycznej został opublikowany w magazynie POSTMEDIUM. Obecnie jest zatrudniona na stanowisku asystenta w Muzeum Sztuki w Łodzi.

Pani Dorota Stolarska- Kultys jest osobą niezwykle aktywną na polu twórczości artystycznej jak i naukowej pisząc artykuły krytyczne w zakresie sztuki. Jest autorką trzech wystaw indywidualnych. W roku 2020 przygotowała *It's always summer there and nothings changes* w ramach Fotofestiwalu w Łodzi. Dwa lata wcześniej w Galerii Pod Napięciem (Łódź) prezentowała prace pod tytułem *Emptiness*, a w 2015 roku w Galerii Nowe Miejsce w Warszawie ekspozycję *Zalesianie*. Jej prace były wystawiane na szeregu wystawach zbiorowych. Moim obowiązkiem jest wymienić chociaż kilka. Są to wystawy *Trust* podczas Helsinki Photo Festival (2020), *Space Definition 2020* w BWA w Kielcach, *Photobook. Storytelling* w ramach PAPERLUST Photobook Fest w Krakowie, *Chłód/Coldness* w Belinie (2019) i Toruniu (2019), *Manipulacja/Manipulation* w ramach Warsaw Photo Days – Synfonia Varsovia (2018), *Od wolności do Wolności* w Galerii Kobro w Łodzi. Poprzestanę na tych powyżej, ale dorobek wystawowy Kandydatki jest naprawdę spory.

Jako bardzo dobra absolwentka Instytutu Kultury Polskiej UW brała udział w naukowych konferencjach takich jak: *Sztuka codzienność – codzienność sztuki* zorganizowaną przez Instytut Historii Sztuki UAM, na którym wygłosiła referat *Pojęciowa metamorfoza przedmiotów we współczesnych realizacjach fotograficznych* (Poznań 2020). Podczas Konferencji Naukowej *Groza i lęk w kulturze* na Uniwersytecie Łódzkim wygłosiła opracowanie *Groza fotografii, fotografia grozy* (2018). Tekst *Zmagania z historią i tożsamością. Wykorzystania fotografii archiwalnych w pracach Indré Šerpytyté oraz Miki Nitadori* zaprezentowała podczas Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej *Obrazy czy wizja świata – fotografia w przestrzeni kulturowej* na Uniwersytecie Warszawskim (2017). Wystąpienia te zostały opublikowane w materiałach pokonferencyjnych.

Pani Dorota Stolarska-Kultys zdobyła już spore doświadczenie zawodowe i profesjonalne. Od kilku lat zajmuje się fotografią i filmem w środowisku komercyjnym

W latach 2014-17 Jej prace ukazywały się w publikacjach internetowych, jak i w wersji drukowanej, m.in. SEZON MAG, Fresh From Poland, *Immemory Magazine*. Prace artystyczne były uznawane w środowisku międzynarodowym i były prezentowane m.in. w galerii PhotoSynthesis w East Hartford, Connecticut, USA. Kandydatka jedną z form swojej wypowiedzi realizowała w formie książki artystycznej. Taki był np. Jej dyplom na UAP zatytułowany *GLARE* poświęcony traumie zimowej wojny sowiecko-fińskiej.

Pani Dorota była moją studentką podczas studiów na UAP. Już jej pierwsza praca zapowiadała problematykę twórczą, której chce się poświęcić w najbliższych latach. Była to praca *Z pamięci ścian. Szpital Przemienienia* (2016-17). Poświęcona była negatywnemu promieniowaniu zachowanemu w ścianach nieistniejącego już szpitala psychiatrycznego dla Żydów w Otwocku. Starła się odzyskać traumę utrwaloną w pozostałych kafelkach w murach szpitala poprzez dokonanie gipsowych odcisków. Wychodziła z założenia, że każda cegła, każdy element budynku zachowuje pamięć zdarzeń, emocji, którymi nasiąkły w czasie minionym i nawet po dewastacji zawarte są w resztkach obiektu.

Poszukiwaniu pamięci miejsc naznaczonych traumą historii poświęciła swoją kolejną pracę - *Zalesianie*. Tym razem w Puszczy Kampinoskiej, wśród tajemniczego i niecodziennego lasu próbowała odszukać „skażony krajobraz” wydarzeniami z Powstania Styczniowego, Września 1939, partyzantki II Wojny Światowej czy eksterminacji Żydów w tym czasie. Las, który jest w tym wypadku archetypem, był świadkiem krwawych wydarzeń historycznych. Mimo, że natura zarosła tamte widoki, to jednak Kandydatka jest przekonana o istnieniu pozostałości pamięci, czy tragicznej energii wpisanej w tamte miejsca. To natrętne i konsekwentne poszukiwanie przeszłego w miejscach ważnych, a na pozór nie rzucających się w oczy, wynika z Jej zainteresowań twórczością Elżbiety Janickiej, której dokonania zainteresowała się podczas studiów kulturoznawczych na UW. Kontynuowała badania tej problematyki podczas pisania teoretycznej pracy pisemnej na UAP pod kierunkiem dr Adama Mazura. Poświęciła ją traumie zawartej z pracach litewskiej artystki Indrė Šerpytytė. Były to m.in. obiekty jak i fotografie modeli budynków KGB na Litwie, w których torturowano przeciwników

„jedynego słusznego porządku prawnego świata”. Będąc świadomą artystką kontynuowała to zagadnienie z projekcie *Zielnik polski* zrealizowanym wspólnie z Konradem Kultyssem. To niezwykle ciekawa praca odwołująca się do tajnych kryptonimów akcji Urzędu Bezpieczeństwa PRL’u skierowanych przeciwko grupom osób z opozycji lub osób ze środowiska LGBT. Wynikała ona z niepokoju zawłaszczania nazw kwiatów przez tajne służby, cechujących naturalność, piękno i subtelność do dawania kryptonimów akcjom represyjnym i skierowanym przeciwko obywatelom niszcząc tym samym kulturowe konotacje kamuflując swoje nieczne zamiary.

Praca doktorska składa się z 9 fotografii cyfrowych w formacie 100 x 66cm, dwóch wideo o długości 15 min. każdy oraz artefaktu. Dołączona jest także obszerna dysertacja doktorska. Całość zatytułowana *ZROST. Instalacja multimedialna podejmująca zagadnienia uobecniania przeszłości*.

Pani Dorota Stolarska-Kultys kontynuuje problematykę pamięci przestrzeni, krajobrazu oraz metody represyjność opisywania różnic ras ludzkich. Miejscem jakim się zainteresowała jest wieś Rajsko będąca podczas II Wojny Światowej podobozem KL Auschwitz. Odmienność tego obozu polegała na tym, że przeprowadzano tam doświadczenia hodowlano-genetyczne nad rozwojem przydatnych machinie faszystowskiej roślin, mogących uzupełnić braki chemiczne w gospodarce Trzeciej Rzeszy. Z niemiecką skrupulatnością i konsekwencją badano rozwój pojedynczych egzemplarzy eliminując wszystkie nie spełniające oczekiwań. Celem było wyhodowanie idealnej generacji rośliny, które nie podlegałyby żadnym mutacjom i zatraciły wszelkie jednostkowe różnice. Autorka zauważa w tym przypadku paralelność działań w ogrodnictwie i stosowanej eugenicie w tym czasie. Poświęca temu dwie realizacje wideo na pozór niewiele mówiące, a jednak widoki te są widokami okolic tych właśnie terenów obozowych, na których dokonywano eksperymentów botanicznych. Łączą one zagadnienia krajobrazu, natury i historii. Jak sama pisze „Przeszłość przemawia poprzez miejsce, a pamięć lub niepamięć o niej zwarta jest w krajobrazie, w tym jak się do niego odnosimy, jakie emocje w nas on wyzwała”¹. Stolarska-Kultys analizując prace więźniarek w Rajsku przeprowadza analogię do podobnych zabiegów na ludziach dokonywanych poprzez pomiary anatomiczne. Badania nad eugeniką były już

---

¹ Stolarska-Kultys Dorota, ZROST; str. 55

prorowadzone przed II Wojną Światową, ale dopiero w faszystowskich Niemczech osiągnęły apogeum. Podczas tych badań używano do pomiarów cyrkli suwakowych i kąbląkowych, kątomierzy czy taśm, aby opisać i potwierdzić różnice rasowe w Europie jak i podczas wypraw po całym świecie. Autorka zwraca uwagę na opresyjność tych zabiegów na ludziach i wymuszanych na badanych obowiązkowych nienaturalnych postaw. Odwołując się do materiałów archiwalnych, co już wcześniej w swojej twórczości robiła, przeanalizowała zachowane sposoby pomiarów. Zinterpretowała te sytuacje w swoich fotografiach przedstawiając osoby jako pozbawione podmiotowości obiekty, gdzie długość obwód, szerokość czy kolor niezgodny ze wzornikiem decyduje o życiu lub śmierci. Aby nie być dosłowną w swoich fotografiach autorka usunęła przyrządy pomiarowe, tak aby uwypuklić przymus narzucającego badacza i podległość ofiary. Eliminując je chciała podkreślić rolę narzędzi wymuszających nienaturalność zachowań, nie tylko determinując działania, ale także sankcjonując ich efekty wraz ze zwalnianiem z odpowiedzialności. Zrobiła wszystko, aby modele byli jak najbardziej „przeźroczyści”, czyli nie narzucali jakichkolwiek znaczeń czy powiązań kulturowych, aby zainscenizowane gesty były znakami nie imitującymi rzeczywistości. Ostatnim elementem pracy doktorskiej jest obiekt wzorowanym na obozowym „kastenie” służącym od ochrony pojedynczych badanych roślin przed przypadkowym kontaktem z niezatwierdzonymi innymi roślinami czy owadami. „Przypomina również o analogii zachodzącej między ogrodnictwem, a traktowanym na wzór ogrodu społeczeństwem i nowoczesnym ludobójstwem, o którym pisał Bauman. I jedno i drugie wymaga zastosowania narzędzi, konkretnych gestów służących odizolowaniu lub wyeliminowaniu tego, co zostanie uznane za chwast”² pisze Stolarska-Kultys.

Na szczególną uwagę w dysertacji zasługuje jej bardzo szerokie omówienie teoretyczne. W swojej karierze nie spotkałem tak docieklivej i wszechstronnej analizy naukowej pracy doktorskiej. Stolarska-Kultys w swoim projekcie *ZROST* postawiła sobie za cel uobecnienie przeszłości rozumianej jako próbę odnalezienia właściwej formy, by wybrane fragmenty przeszłości mogły oddziaływać na współczesną wyobraźnię. Sztuka ta opierając się na historycznych faktach, ułatwia przywoływanie jej we współczesnym kontekście. W kontekście swoich poszukiwań autorka przywołuje twórczość

---

² Stolarska-Kultys Dorota; *ZROST*, str. 70

Władysława Strzemińskiego, Jonasza Sterna, Zbigniewa Libery, Artura Żmijewskiego czy Adama Rzepeckiego. Omawia poszczególne prace budując kontekst swoich planowanych rozwiązań artystycznych.

Dysertacja Pani Doroty jest niezwykle rozbudowaną analizą komentarzy krytycznych bardzo wielu uznanych autorów wyczerpując wszechstronnie problematykę pracy doktorskiej. Przytaczane głosy teoretyków w niezwykle trafny sposób opisują rozwój i realizację pracy artystycznej omawiając jej kontekst historyczny wobec dokonań na polu sztuki współczesnej.

Kończąc swoją dysertację autorka zastanawia się czy siedemdziesiąt lat po wojnie sztuka o Holokauście jest jeszcze potrzebna? Czy ta problematyka nie jest już nieaktualna i czy nie omawiano jej wystarczająco dużo? „Czy w obliczu współczesnych problemów wracanie do przeszłości i kolejne wiwisekcje mogą wnieść jakąkolwiek nową wartość, powiedzieć coś czego byśmy nie wiedzieli?”³ Mam świadomość, że praca ta napisana była przed fatalnym lutym tego roku i chociaż odnosi się do historii, to wydarzenia, które możemy teraz śledzić, mogą wywoływać podobne emocje i refleksje.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z szerokim dorobkiem artystycznym stanowiącym znaczny wkład w rozwój reprezentowanej dyscypliny artystycznej i wielopłaszczyznową analizą pracy doktorskiej zwracam się z całym przekonaniem z prośbą o nadanie stopnia doktora Pani Dorocie Stolarskiej-Kultys w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki prowadzonej przez Radę ds. stopni Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Stopień jest nadawany zgodnie z Dz. U z 2018 poz. 261

24.05.2022

---

³ tamże, str. 75